

Nagy-Britannia információs stratégiája

Az információs stratégiák keresése egyaránt jellemzi a kis és nagy országokat, az Amerikai Egyesült Államokat és Japánt vagy Szingapúrt és Luxemburgot; az Ausztráliához és Svédországhoz hasonlóan fejlett, vagy olyan fejlődő országokat, mint Thaiföld és Malajzia. Az információs politika iránti igény egyaránt jellemzi a kapitalista és a szocialista rendszereket Kanadában és Dél-Koreában vagy Kínában és Vietnamban. Az utóbbi öt évben mindezek az országok megpróbálták kialakítani a maguk információs stratégiáját.

A stratégiák kialakításának módja nagyon hasonló a különböző országokban, és általában három fázist ölel fel. Az első a probléma felmérése, a folyamatban lévő változások mértékének megítélése, a gyenge pontok és az erősségek megállapítása. Ennek alapján lehet megformálni az elérendő társadalmi és gazdasági állapot vízióját. Sok országban vezető politikusok is részt vettek e munkában. Végezetül a vízió megvalósításához szükséges tennivalókat kell megállapítani.

A stratégiák kidolgozását szolgáló mechanizmusok eltérőek voltak a különböző országokban. Példának okáért Dániában, Finnországban, Hollandiában, Norvégiában, továbbá Japánban és Szingapúrban a kormányzati munka részeként minisztériumi tisztviselők, esetenként miniszterek dolgozták ki a nemzeti információs stratégiát. Svédország, Ausztrália és Kanada a példa arra, hogy külső szakértők oldották meg ezt a feladatot. A kettőt kombinálta az Európai Unió Bangemann Csoportja.

A brit megközelítés informális, ezért nem tudunk egyetlen olyan dokumentumot sem megnevezni, amely leírja azt, amit Nagy-Britannia információs politikájának nevezhetünk.

Az információs politika egyik szintje az *ipari* szint. Ide tartozik a tartalomipar, mindenekelőtt a kiadók. Az információ továbbításával foglalkozó ipar a távközlést és műsorszórást tartalmazza. Az információ feldolgozása pedig hardvert, szoftvert és számítástechnikai szolgáltatásokat igényel.

A következő a *szervezeti* szint, amely az információnak mint intézményi erőforrásnak a használatával foglalkozik a közsférában és a verseny-szférában.

Az információs politika harmadik szintje a *társadalmi* szint, az információk hasznosításának szintje.

Mindhárom szinten foglalkozhatunk az információs technika, az információs piacok, az emberi erőforrások, valamint a törvényhozás és szabályozás kérdéseivel. Az információ piacát az informá-

ciós politika a szolgáltató és a fogyasztó közötti információcsere tág kontextusában kezeli, egyaránt figyelve a kereskedelmi szolgáltatók és a könyvtárak, valamint a polgárok számára információt nyújtó más közintézmények tevékenységére.

Az információs ipar területén az átfogó cél az, hogy ez a szektor képes legyen ellátni azokat az igényeket, amelyek a nemzetgazdaság egyes területein keletkeznek, és hogy eredményesen tudjon versenyezni a világpiacra. A konzervatív kormányzat örökségeként nem áll rendelkezésünkre erős ipari fejlesztési keretrendszer, mivel azt inkább a magántőke és a piac mechanizmusaira hagyták. Erősség viszont az, hogy a British Telecom céget privatizálták, ami hatékony telekommunikációt eredményezett; nincsenek viszont versenyképes brit hardvergyártók. Meglehetősen kevés támogatást kapott a tartalomipar. A kormányváltással várható az iparpolitika megerősödése, de összességében e téren kevés eredmény látható.

A szervezeti szinten bátorítani kell a magán- és a közsféra intézményeit, hogy intenzívebben használják az információt mint erőforrást a termelési hatékonyság növelésére, a minőség javítására, és a fogyasztók hatékonyabb kiszolgálására. Ez részben az információs technika nagyobb mérvű alkalmazását is jelenti, de igazából leglényegibb eleme az információnak vezetési erőforrásként való felhasználása. A konzervatív kormányzat e téren viszonylag sokat tett. A legjelentősebb tevékenység az *Információs Társadalom Kezdeményezése* (Information Society Initiative), amelyet a jelenlegi kormányzat is folytat. Ez az információfelhasználásnak és a kommunikációs technológiák használatának ösztönzésére tett ambiciózus lépés, amely főleg a kis- és középvállalatok körében hat. Kapcsolódó program az *Információs Technika Mindenkinél* (IT for All), amely az információtechnika felhasználását ösztönzi egyének és lakóközösségek körében.

A kormányzat már 1996 óta tervezi, hogy elektronikus szolgáltatásokat vezet be. Az előkészítő konzultációs időszak befejeztével az alapok lerakása folyik.

Az információs technikával kapcsolatos területeken a kormányzat célja egyrészt egy hatékony információs infrastruktúra megteremtése, másrészt annak biztosítása, hogy ezt az infrastruktúrát a legnagyobb mértékben használják is. Az infrastrukturális problémák többségét már megoldottuk, így kevés igény van a kormányzati beavatkozásra. A hardverárak a növekvő teljesítménnyel együtt is folyamatosan csökkennek. A szoftver egyre ol-

csöbb árucikké válik, amely üzletekben megvásárolható, és alig kell egyedileg és drágán előállítani őket.

A telekommunikációs ipar ki tudja elégíteni az igényeket. A jelenlegi szolgáltatások kormányzati beavatkozás nélkül is meg tudnak felelni a jövőbeni nagyobb igényeknek. A figyelem az információk alkalmazása felé fordul.

Az emberi erőforrásoknál a fő figyelmet az oktatásra és a képzésre kell összpontosítani. Jelentős eredményeket sikerült elérni az alap- és középfokú oktatásban, ami különösen a korábban National Council for Educational Technology, 1998 áprilisától *British Education Communications and Technology Agency* néven működő ügynökségnek köszönhető. Az alapvető lehetőségek megvannak, az iskolák azonban sohasem lesznek képesek a legkorszerűbb számítógépeket megvenni, és az állandó internetkapcsolatért fizetni.

A jövőben az információ kezelésének azt a részét kell középpontba állítani, ami nem pusztán technikai jellegű. Ennek érdekében a nemzeti kerettantervet módosították is.

A felsőoktatásban a *Follett-jelentés* nyomán nagy előrelépés történt a digitális információk kezelése terén, a *Dearing-jelentés* pedig az információkezelés magas szintjének elérését hangsúlyozta.

Folyamatos figyelmet kell fordítani az iskolába már nem járó nemzedékekre is. Ezen a téren örömdetes fejlemény volt az Oktatási Minisztérium (Department of Education) információs autószerda kezdeményezése, amelyet a *National Grid for Learning* elnevezésű program követett azzal a céllal, hogy bekapcsoljon a hálózatba minden ok-

tatási intézményt, és minden felnőttképzésben, szakmai továbbképzésben részt vevő személynek biztosítsa a hozzáférést.

Szerencsés dolog, ha az információs piacot nem egy-két cég uralma jellemzi. Ebben a tekintetben nincs sok dicsekednivalója Nagy-Britanniának. Ezzel szemben a telekommunikációs és műsorszóró ipar deregulációja kiemelkedő eredményt hozott.

1997-ben megtörtént a szellemi tulajdon védelmét szolgáló jogszabályok felülvizsgálata, és folyik az adatvédelmi törvény felülvizsgálata is. Jelentős előrelépés következett be a hivatalos adatok elérésében. Az állampolgárok már a 80-as években hozzáférhettek az önkormányzatok és az egészségügyi intézmények rájuk vonatkozó adataihoz. Az önkormányzatokkal kapcsolatos általános információhoz való hozzáférés után a 90-es években kezdődött meg a központi kormányzattól származó információk elérhetőségének kialakítása.

Az információs politika terén sajnálatosan kevés a koordináció, nincs egy meghatározott irány, és nem látszik, hogy milyen képpé állnak össze a fenti mozaikkockák. A jelenlegi kormányzat kevésbé kötődik érzelmileg a magánszektorhoz és a piachoz, így több koordináció várható. Az egyesült Európához való pozitívabb közeledés is reményekre jogosít fel.

/MOORE, Nick: The British national information strategy. = *Journal of Information Science*, 24. köt. 5. sz. 1998. p. 337-344./

(Koltay Tibor)

Dokumentumszolgáltatás a fejlődő országok számára

A folyóiratok számának gyors növekedése és az előfizetési árak emelkedése miatt a fejlődő országok kutatói egyre nehezebben jutnak hozzá hazai viszonyok között a szükséges dokumentumokhoz, ezért egyre gyakrabban kell igénybe venniük a nemzetközi könyvtárközi kölcsönzési szolgáltatásokat.

Az Iowa Állami Egyetem Könyvtára (*Iowa State University Library = ISUL*) gyakran támogatja azokat az egyetem és a nemzetközi intézmények közötti együttműködéseket, amelyek nemzetközi szinten szolgálják a dokumentumellátást. A támogatási politika meghatározásához döntés-előkészítő tanulmányt készítettek a különböző paraméterek vizsgálatára nemzetközi partnerek esetében.

A vizsgálat során a fő hangsúlyt az átfutási időre, a küldemények költségeire és a teljesítési arányra helyezték. A felmérésben könyvtárak és kutatók egyaránt részt vettek. Az ISUL könyvtárközi kölcsönzési levelezőlistáján (ILL-L) felhívás formájában kért csatlakozókat. A részt vevő könyvtárak és az Iowa State University megállapodásokban rögzítették a vizsgálatban való részvétel feltételeit. Az egyéni kutatók az *International Institute for Theoretical and Applied Physicsen (IITAP)* keresztül kapcsolódtak a rendszerhez. A fejlődő országokat a marokkói, kolumbiai, orosz és szlovák könyvtárak képviselték (tudományos és szakkönyvtárak), beleértve a nemzeti dokumentációs központokat is. Az egyéni résztvevőket az